

Den danske Hær 1932-1941 - Cyklistregimentet

Indledning

Ved Hærordningen af 1937 blev 6. Regiment (Odense) med 4. og 5. Fodfolksbataljon omdannet til cyklistregiment. Regimentets øvrige enheder - 16. Fodfolksbataljon og 26. Forstærkningsbataljon - fortsatte tilsyneladende i deres tidligere funktioner, mens 6. Regiments kanonkompagni blev overført til Forstærkningen.

Inden krigen blev nyordningen ikke implementeret fuldt ud og regimentet kom næppe til at fungere som samlet cyklistregiment. 4. Bataljon uddannede 5. Bataljons cyklister, men om 5. Bataljon rent faktisk kom til at fungere som cyklistbataljon er ikke oplyst (Kilde 4). 4. Bataljon udmærkede sig ved kampene i Sønderjylland den 9. april 1940 og fik god gavn af såvel cyklistkompagnerne som motorcyklistkompagniet.

Cyklistregimentet

Cyklistregimentet består af:

- Chef med stab, stabskompagni og træn (212)
  - 2 cyklistbataljoner (å 788).
- Alle regimentets køretøjer er motorvogne (personvogne, lette lastvogne og motorcykler).*

Cyklistregimentets krigsstyrke udgør ca. 1.800 mand.

Cyklistregimentets træn

1 meddelelsesmaterielvogn (forbindelsesdelingen)
1 personvogn (lægens)
2 luftværnsvogne (med 4 luftværnsmaskingeværer)
3 værksteds- og benzinvogne
1 køkkenvogn (regimentsstab og ammunitionskolonne)
1 køkkenvogn (øvrige)
1 bagagevogn (arkiv og bagage)
4 reservevogne (tomme)

Ammunitionskolonne

4 ammunitionsvogne (8 mm)
2 ammunitionsvogne (20 mm)
2 gasmaske- og cykelvogne med påhængsvogne
2 bøssemagervogne med påhængsvogne
2 reservevogne (tomme)

Ammunitionskolonnen kan deles i to ens halvkolonner.

*Klar til fremrykning.
Et af 4. Bataljons cyklistkompagnier under øvelse, 1938.
Fra Kilde 3.*

Cyklistbataljonen

Cyklistbataljonen består af:

- Chef med stab, forbindelsesdeling, luftværnsdeling og sanitetspersonel (118)
- 3 cyklistkompagnier (å 186)
- 1 motorcyklistkompagni (112).

Cyklistbataljonens krigsstyrke udgør 788 mand.

Forbindelsesdelingen

1 delingsfører
1 næstkommanderende
3 telefonhold (1 holdfører og 4 mand)
2 signalhold (1 holdfører og 5 mand)
1 reservehold [1](#))
4 cykelordonnanser
4 motorordonnanser

Træn

1 meddelelsesmaterielvogn (med 2 flagemænd og 2 chifreringsmænd)
1 køkkenvogn
2 bagagevogne
4 solomotorcykler (motorordonnanserne)
Et antal solomotorcykler og sidevognsmotorcykler
Hertil førere af motorvogne og motorcykler.

Regiment og bataljoner er normeret stort set tilsvarende signalmateriel som øvrige fodfolksregimenter og -bataljoner.

Motorordonnanser (på Harley Davidson motorcykler).

Fra Kilde 5.

Inden Nimbusmotorcyklen blev standard i hæren, var Harley Davidson der foretrukne mærke; den var dog noget tungere (1.200 cm³) end Nimbus (750 cm³), hvorfor valget i sidste ende faldt ud til fordel for det danske mærke.

Ved opstillingen af beredskabsstyrken i 1939 blev der indkaldt et større antal motorcykler af forskellige mærker, bl.a. også Harley Davidson.

Man tilstræbte dog enhedsudrustning.

Luftværnsdelingen

1 motorcykel med
sidevogn
2 luftværnsvogne

Delingen antages at være tilsvarende luftværnsdelingen i *Fodfolksbataljonen*.

Sanitetspersonellet

1 personvogn (lægens)
1 lægevogn

Sanitetspersonellet antages at være tilsvarende sanitetspersonellet i *Fodfolksbataljonen*.

Cykel M.1903/30 2). Fra Kilde 5.

Cyklistkompagnierne

Cyklistkompagniet består af:

- Chef, næstkommanderende, kommandoofficiant og kommandogruppe
- 4 delinger á delingstrop og 4 rekylgeværgrupper.

Rekylgeværgrupperne i 4. deling er udrustet med rekylgeværtrefødder og benævnes *trefodsgrupper*.

Cyklistkompagniet krigsstyrke er på ca. 186 mand.

Kommandogruppe og træn

Kommandogruppe

Træn

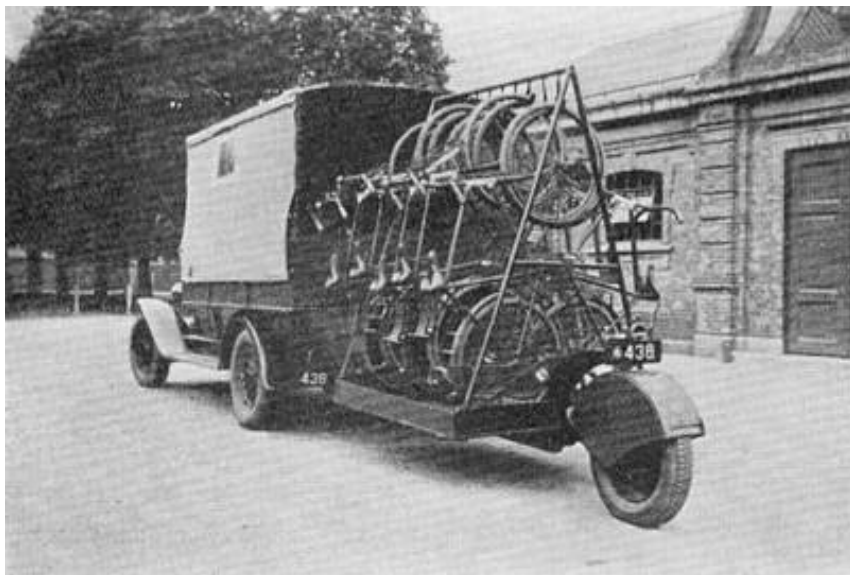
1 gruppefører	1 personvogn (kompagnichefen)
3 cykelordonnanser	1 motorcykel med sidevogn (næstkommanderende)
1 reservehornblæser	3 solomotorcykler (motorordonnanserne)
2 kompagniobservatører	2 fægtningsvogne (I og II)
3 motorordonnanser	1 værkstedsvogn, med påhængsvogn (10 reservecykler)
1 cykelmekaniker	
1 bøsseemager	Hertil førere af motorvogne og motorcykler.

På fægtningsvogn I medføres bl.a.

8 rekylgeværer (indtil udlevering til rekylgeværskytterne)
 48 10-magasintasker
 64 magasinposer á 5 magasiner
 10 sprængbøsser med tændmidler

På fægtningsvogn II medføres bl.a.

8 rekylgeværer (indtil udlevering til rekylgeværskytterne)
 40 10-magasintasker
 80 magasinposer á 5 magasiner
 1 kasse med 48 håndbomber og 8 magasinposer

Værkstedsvogn med påhængsvogn og reservecykler, ca. 1940.
Fra Kilde 10.

På hver vogn er der således i alt 16.000 stk. 8 mm patroner.

På cyklistkompagniets værkstedsvogn medføres bl.a. reparations- og reservesager for cykler.

På påhængsvognen føres 10 reservecykler.

Rekylgeværdelingerne (1. - 3. deling)

Delingstrop   **4 rekylgeværgrupper, hver med**

1 delingsfører	1 gruppefører og 7 mand:
1 næstkommanderende	1 rekylgeværskytte
3 cykelordonnanser	1 hjælper
1 oppasser	5 forsynere (1 - 5)

Ammunition   Hver mand fører 1 patrontaske á 40 patroner, hjælperne dog kun 10 patroner. 20 af gruppeførernes patroner er panserpatroner.
Rekylgeværskytten fører 1 2- magasintaske, i livremmen.

Trefodsdelingen (4. deling)

Delingstrop   **4 trefodsgrupper, hver med**

1 delingsfører	1 gruppefører og 7 mand:
1 næstkommanderende	1 trefodsskytte
3 cykelordonnanser	1 hjælper
1 oppasser	5 forsynere (forsyner 5 er trefodsbærer, hjulpet af forsyner 4)

Ammunition Hver mand fører 1 patrontaske á 40 patroner, hjælperne dog kun 10 patroner. 20 af gruppeførernes patroner er panserpatroner.
Rekylgeværskytten fører 1 2- magasintaske, i livremmen.

Klar til kamp

I grupperne medtager... **Følgende fra cyklerne/fægtningsvognene...**

Rekylgeværskytte Rekylgevær

Hjælper 1 1 vekselpibe (med hylster) og 1 10-magasintaske

Forsyner 1 10-magasintaske

Forsyner 2 10-magasintaske

Forsyner 3 10-magasintaske

Forsyner 4 10-magasintaske I trefodsgruppen: med specialpatroner

Forsyner 5 10-magasintaske I trefodsgruppen: rekylgeværtrefod

Af hensyn til cyklisternes belastning foregår udlevering fra fægtningsvognene så sent som muligt og ofte delvis.

Således kan f.eks. rekylgeværtrefødder og ammunition i 5-magasinposer udleveres efter behov.

Cyklistkompagniets taktiske anvendelse

Cyklister og motorcyklist er fodfolk og anvender ved løsning af deres opgaver de samme formationer og principper som gælder for øvrige fodfolksenheder. Der skal dog tages særlige hensyn af køretøjer (cykler, motorcykler og motorvogne), som skal være anbragt og sikret således, at de kan benyttes igen.

Generelt

Hold 1 Gruppefører, rekylgeværskytte, hjælper og forsyner 1

En cyklistgruppe er inddelt i to hold:

Hold 2 Forsyner 2-5

Afsiddede cyklister fra Gardhusarregimentet, ca. 1935 [3](#)).

Inden fægning siddes der af, og cyklerne sættes sammen eller anbringes uregelmæssigt i vejgrøfterne, langs hegn eller lignende.

I alle tilfælde skal de være omhyggeligt skjult mod indseende fra luften.

Om end der er slækket på kravet til flyverskjul, så er princippet tydeligt.

Efter at styrken er siddet af, kan der gås over til fægning med flyttelige eller ikke-flyttelige håndcykler. Med mindre andet befales forbliver 2. hold ved cyklerne, under kommando af forsyner 2, altså med flyttelige håndcykler.

I delingsramme forbliver delingstroppen ved 2. holdene, det hele under kommando af delingens næstkommanderende. Håndcyklerne kan flyttes enten til fods eller ved kørsel med håndcykel. Er delingen indsat med ikke-flyttelige håndcykler, sikres de af 2 cykelordonnanser.

Opklarings- og patruljetjeneste

Den væsentligste forskel på cyklisterne og motorcyklisterne er deres større mobilitet, hvilket gør dem egnede til løsning af langt udgående patrulje og opklaringsopgaver.

Observationstjeneste [4](#)).

Cyklisterne er i stand til at komme lydløst frem til et mål, mens motorcyklisterne i kraft af motorstøjen gør dem mindre anvendelige i den egentlige opklaringsstjeneste, ligesom de af hensyn til køresikkerheden ikke

hører eller ser særlig godt fra motorcyklerne.

Cyklisterne kan observere fra vejene eller, afsiddet og med cyklerne i skjul, fra oversigtspunkter i terrænet.

Patruljetjeneste. Fra Kilde 11.

En selvstændig cyklistpatrulje, som nærmer sig en skov eller landsby, som fjenden muligvis har besat, sidder af i tide - det vil sige inden patruljen er inden for virksom skudafstand fra skoven eller landsbyen.

I passende afstand fra lokaliteten lader gruppeføreren gøre klar til kamp, og søger derefter - med påsat bajonet og i spredt orden - frem med Hold 2, dækket af Hold 1.

Er gruppen forpatrulje skal den derimod kører dristigere frem, da den ved beskydning kan få hjælp af forspidsen (cyklistdelingen).

Kamp

Cykliststyrkernes store bevægelighed i forbindelse med deres relativt store kampkraft gør dem særligt egnede til at sendes forud for de øvrige tropper, enten for at sinke en fremrykkende modstander eller for at fastholde et bestemt terræn, indtil egne tropper når frem.

Cykliststyrken skal længst muligt bevare sin handlefrihed og vil derfor ofte kun indsætte sine 1. hold. Ildstillingerne skal derfor vælges med omhu, således at de automatiske våben kan virke mod fjenden på mellemstore eller store afstande, uden at cykliststyrken bliver tvunget ind i nærkampe, der vil hæmme bevægelsesfriheden

Trefodsgruppe i stilling. Fra Kilde 9.

Cykliststyrken vil i kraft af sine opgaver oftere være grupperet i bredden end i dybden. Der skal derfor længst muligt holdes en passende reserve på cykel, som kan indsættes efter forholdene - enten til forstærkning af stillingerne eller til støtte, når kampen skal afbrydes.

Cyklist- og motorcykliststyrker vil kun undtagelsesvist blive indsat i et afgørende angreb som almindeligt fodfolk, men vil i kraft af sin bevægelighed i reglen blive udnyttet til at angribe fjenden i flanken eller ryggen, alternativt som mobil reserve.

Under henholdende kamp går delinger og grupper trinvis tilbage, således at de fra optagestillinger gensidigt kan hjælpe hinanden tilbage.

Motorcykliststyrke på march [5](#)).

Motorcyklistkompagniet

Motorcyklistkompagniet er organiseret således:

- Chef, næstkommanderende, kommandoofficiant og kommandogruppe
- 1 motorcyklistdeling (delingstrop og 4 grupper)
- 1 motorcykelkanondeling (delingstrop, 4 motorcykelkanongrupper)
- Træn (fægtnings- og bagagetræn).

Motorcyklistkompagniets krigsstyrke er på ca. 112 mand.

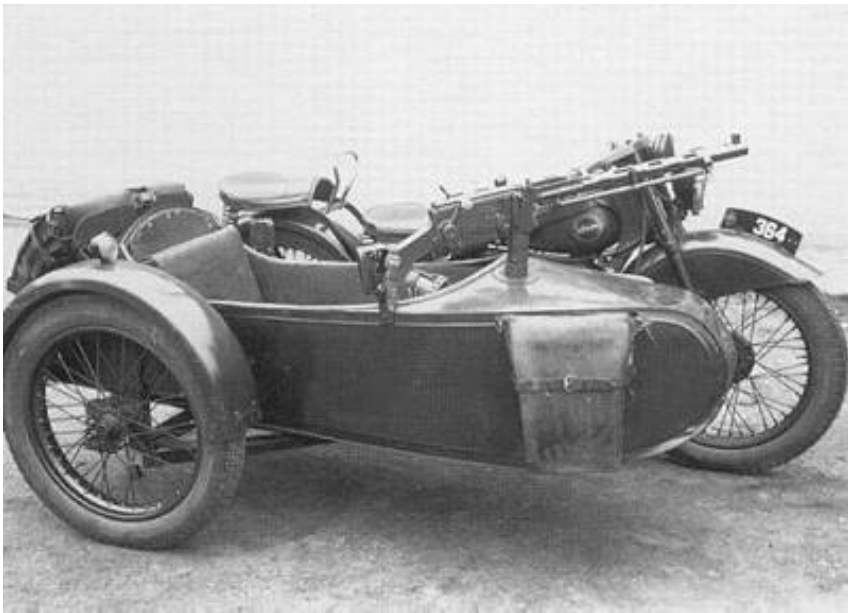
Soldaterne er iført overall M.1938 og motorhætte M.1938.

Kommandogruppen

Træn

1 kommandoofficiant (fører for kommandogruppen)
1 reservehornblæser
1 fører for vogne
1 bøsseemager

1 værkstedsvogn
1 køkkenvogn
1 bagagevogn
1 ammunitionsvogn

Nimbusmotorcykel med maskingevær M.1929. Fra Kilde 5.

Sandsynligvis har chef og næstkommanderende, analogt med cyklistkompagnerne, disponeret over en personvogn henholdsvis en motorcykel med sidevogn.

Det er endvidere tænkeligt, at kommandoofficianten, analogt med rytteriets motorcyklisteskadroner, har haft en motorcykel med sidevogn.

Yderligere har der givet indgået et antal motorordnanser i kommandogruppen.

Selvom motorcyklistkompagniet var udrustet med rekylgeværer, så er billedet taget med for at vise transportstillingen for et rekylgevær/maskingevær. Under march, hvor kamp ikke er forventelig, fastgøres kolben med en rem, til en bøjle på sidevognen.

Motorcyklistdelingen

Delingstroppen	1 delingsfører 1 afstandstager 1 motorcykelfører	1 motorcykel med sidevogn (delingsførermaskine)
	1 næstkommanderende 1 fodordonnans 1 motorcykelfører	1 motorcykel med sidevogn
	2 delingsordnanser (nr. 1 og nr. 2) 2 solomotorcykler	
4 grupper	1 gruppefører 1 trefodsbærer (forsyner 3) 1 motorcykelfører	1 motorcykel med sidevogn (gruppeførermaskine)

1 trefodsskytte
1 motorcykelfører

1 motorcykel med sidevogn
(skyttemaskine)

1 forsyner 1
1 motorcykelfører

1 motorcykel med sidevogn
(forsynermaskine)

1 hjælper
1 forsyner 2
1 ordonnans (motorcykelfører)

1 motorcykel med sidevogn
(ordonnansmaskine)

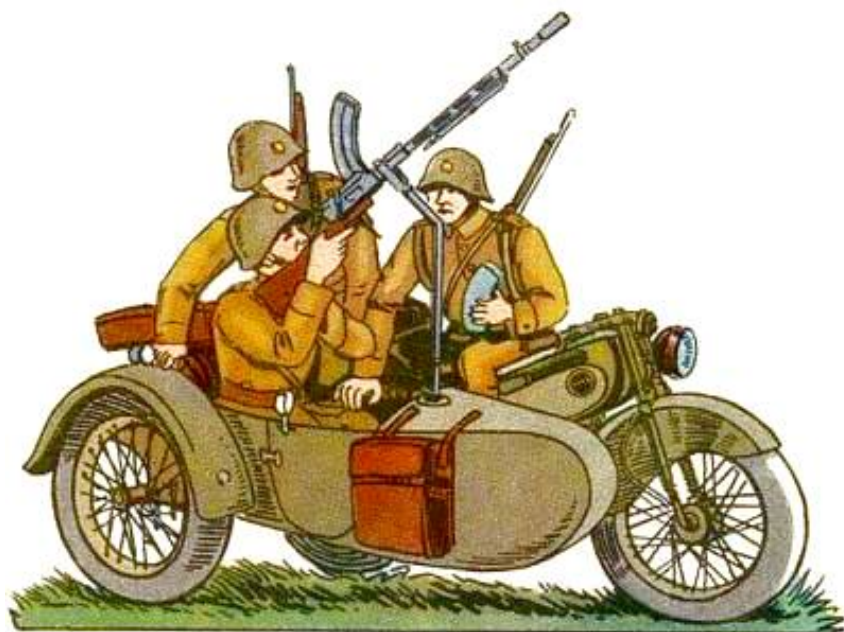
Nye Nimbusmotorcykler klar til udlevering. Fra Kilde 5.

Ammunition

Grupperne medfører hver:

- 14 stk. 10-magasintasker = 2.800 patroner på 4 motorcykelsidevogne
- 4 stk. 2-magasintasker = 160 patroner på trefodsskytte og 3 forsynere

I alt 2.960 patroner, heraf 800 specialpatroner (= panserpatroner).

Nimbusmotorcykel, med rekylgevær M.1924 i luftmålspivot.
Fra udklipsarket Danmarks Hær og Flåde.

Sammenlignes tegningen med fotografier af Nimbusmotorcykler, så er der tale om en rigtig god gengivelse.

Tegneren har fint fået transportbøjlen til rekylgeværet med, men har i skyndingen udstyret sidevognen med en dør, der vist ikke har forlæg i virkeligheden.

Stående anlægsstilling - skydning mod luftmål. Fra Kilde 12.

Luftsikring kunne være en af motorcyklistdelingens opgaver, enten alene eller i samarbejde med bataljonens luftværnsvogne, men nok snarere afsiddet og med rekylgeværet opstillet i trefoden.

Motorcykelkanondelingen

Delingstroppen 1 delingsfører
1 afstandstager
1 motorcykelfører

1 motorcykel med sidevogn
(delingsførermaskinen)

1 næstkommanderende
1 ordonnans
1 motorcykelfører

1 motorcykel med sidevogn

2 forsynere (ammunitionsførere) 2 motorcykel med ammunitionssidevogne
2 motorcykelfører

4 grupper 1 gruppefører
1 forsyner 3
1 motorcykelfører

1 motorcykel med sidevogn
(gruppeførermaskine)

1 kanonskytte
1 hjælper (motorcykelfører)

1 kanonmotorcykel
(kanonmaskine)

20 mm maskinkanon, opstillet til skydning på jorden. (Dansk Industri Syndikat).
Fra Kilde 10.

Se også Om dansk rytteri 1932-1940, Supplement til Del 2 for et billede af en maskinkanon opstillet til skydning fra sidevognen.

Taktisk anvendelse

Motorcyklistkompagniet er cyklistbataljonens panserværn og indsættes sjældent som en samlet enhed. I stedet arbejdes i halvdelinger bestående af en motorcyklistgruppe og en kanongruppe. De således fire halvdelinger indsættes sammen med cyklistkompagnierne eller dele heraf.

Motorcyklistkompagniet kæmper normalt til fods, ligesom cyklistkompagnierne, men kan dog i modsætning til disse, kæmpe fra maskinerne - især ved pludselige angreb under march, hvor maskinkanonerne bekæmper kampvogne eller panservogne; også rekylgeværene kan skyde fra sidevognen mod pludseligt opdukkende mål. Er fjenden dog først gået i stilling, er motorcyklerne for sårbart et mål, hvorfor de må forlades eller anbringes i dækning, og kampen føres til fods.

Under fremrykning er motorcykliststyrkerne anvendelige til at sikre givne punkter, indtil cyklisterne når frem, og tilsvarende under henholdende kamp.

4. Bataljons kamp i Sønderjylland den 9. april 1940 demonstrerer taktikken og samarbejdet med cyklisterne i praksis, se f.eks. beskrivelsen af styrken ved Hokkerup i *The Danish Army on April 9th, 1940*, Supplement to Part 1.

Kilder

1. *Foreløbigt eksercerreglement for fodfolkets cyklistkompagnier*, Krigsministeriet, København 1938.
2. *Felttjeneste og fægtning for cyklist- og motorcykliststyrker*, tillæg til Lærebog for Hærens menige, II. Del, for fodfolket, Krigsministeriet, København 1940.
3. *Fast i nød - Fynske Livregiment 1614-1964* af Hans Henrik Jacobsen, Odense 1964.
4. *Sjællandske Livregiment gennem 350 år (1614-1964)* af F.H. Hartvig, Slagelse 1964.
5. *Automobilen i Hæren 1908-1983* af Frank Pedersen, 1983.
6. *Gardehusarkasernen den 29. august 1943* af Anders D. Henriksen, Forlaget Devantier, Næstved 1993, ISBN 87-984530-0-9.
7. *Feltudrustning for Enkeltmand*, Krigsministeriet, København 1936, med rettelsesblade frem til august 1941.
8. *Norm for hærens forsyning med materiel*, Krigsministeriet, København 1941, med rettelsesblade frem til juni 1941.
9. *Forsvarsbogen* af oberst T. Andersen, Gyldendal, København 1941.
10. *Die automatische Präzisions- und Einheitswaffe des modernen Schlachtfeldes - Madsen-Maschinengewehre und Infanteriekanonen System Madsen IX* af Oberst Halvor Jessen, Dansk Industri Syndikat, København 1938.
11. *Lærebog for Fodfolkets Korporalskoler - Felttjeneste*, Krigsministeriet, København 1940.
12. *Lærebog for Fodfolkets Korporalskoler - Skydning*, Krigsministeriet, København 1938.

Efterskrift - forhold ved defekt

En af de ting jeg selv spekulerede på, da jeg startede med at læse om cykliststyrker, var hvorledes man forholder sig, når f.eks. en cykel punkterer. Svaret er i og for sig ganske enkelt og gives i Kilde 1:

Soldater fra et af 4. Bataljons cyklistkompagnier, der har deltaget i træfningen ved Bredevad, fotograferet ved Hellevad den 9. april 1940 [7](#).

Sker det, at en cyklist på grund af fejl ved cyklen ikke kan fortsætte kørslen, drejer han straks ud af kolonnen, om muligt til højre, og undersøger årsagen til uheldet.

Kan cyklisten selv afhjælpe fejlen, gøres dette, og han følger derefter den enhed, der er ud for ham, når han igen er køreklar. Kan cyklisten ikke selv afhjælpe skaden, afventer han værkstedsvognens ankomst, idet ventetiden udnyttes til at gøre cyklen klar til aflevering.

Når cyklisten atter er køreklar, fortsætter han med normal hastighed, idet han så vidt muligt holder sig foran værkstedsvognen. Ved midlertidige standsninger i kolonnen søger mandskab, der således har måttet træde ud, frem til deres plads i kolonnen.

Et billede af nogle af de cyklister, der var i kamp den 9. april 1940 må være en passende afslutning på beskrivelsen af cyklistregimentet.

Per Finsted

Noter:

1) Reserveholdet består af: 2 observatører, 3 reservefolk, 1 reservehornblæser og 1 oppasser.

2) I modsætning til rytteriets cyklisteskadroner er cyklerne i cyklistkompagnierne alene udrustet med en bagerste ammunitionsbagagebærer (Kilde 8). Den her viste cykel er forsynet med en geværholder til rekylgeværet - "snoren" fra geværholderen til stangen ser dog noget improviseret ud, men det er muligvis

den autoriserede føringsmåde.

- 3) Fra *Gardehusarregimentet 1912-1937* ved oberst Alf Giersing, Det Hoffenbergske Etablissement, København 1937.
- 4) Fra *Forårstræning og samarbejde mellem ingeniører og fodfolk*, Folk & Værn, nr. 5 (maj/juni) 1942.
- 5) Fra Folk og Værn, Nr. 9 (december) 1942.
- 6) Billederne stammer fra Dansk Industri Syndikats reklamemateriale. Kanonskytten er iført uniform m.v. i stil med hærens, men der er tale om en ansat ved fabrikken, ikke en militærperson.
- 7) Fra hæftet *9. april i billeder*, Poul Branners Forlag, København 1940.